

INGLIZCHA-O‘ZBEKCHA QISHLOQ XO‘JALIGI TERMINLARINI TARJIMA QILISHDA MADANIY OMILLARNING TA‘SIRI

Rustamova Ozoda

Webster universiteti magistranti

Email: ozodarustamova98@gmail.com

Eshmamatova Mukhlisa

Translator and editor of English language

mukhlisaotabekovna@icloud.com

Annotatsiya: Mazkur tadqiqotda inglizcha-o‘zbekcha qishloq xo‘jaligi terminlarini tarjima qilish jarayonida madaniy omillarning ahamiyati tahlil qilinadi. Qishloq xo‘jaligi terminologiyasini o‘zbek tiliga o‘tkazishda madaniy xususiyatlar muhim o‘rin tutadi. Ushbu ishda terminlarning mazmunini to‘g‘ri yetkazish, tarjima strategiyalari va madaniy moslashuvning ahamiyati ko‘rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari madaniy omillarni hisobga olish samarali tarjima qilishda muhim ekanligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: qishloq xo‘jaligi, tarjima, madaniy omillar, terminologiya, ingliz tili, o‘zbek tili.

1. Kirish

1.1. Tadqiqot dolzarbligi: Qishloq xo‘jaligining O‘zbekiston uchun ahamiyati va tarjimaning roli

O‘zbekiston iqtisodiyotida qishloq xo‘jaligi nafaqat muhim tarmoq, balki mamlakatning ijtimoiy va madaniy hayotining ham ajralmas qismidir. Qishloq xo‘jaligi O‘zbekiston aholisining bandligini ta‘minlashda, oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlashda va eksport salohiyatini rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. Mamlakatimizda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari yetishtirish bo‘yicha ko‘p asrlik ulkan va keng ko‘lamli tajriba mavjud. Bu soha yillar davomida o‘zbek xalqining turmush tarzi, an‘analari va madaniy merosining bir qismiga aylangan. Qishloq xo‘jaligi O‘zbekistonning nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va madaniy hayotining ham ajralmas qismidir (Y. Xolmatov, 2019). Mustaqillik yillarida qishloq xo‘jaligini rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratilib, bu sohada zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, agrar islohotlarni amalga oshirish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish bo‘yicha bir qator muhim chora-tadbirlar ko‘rildi.

So‘nggi yillarda, O‘zbekiston qishloq xo‘jaligi sohasida xalqaro hamkorlikka, xorijiy investitsiyalarni jalb qilishga, yangi texnologiyalarni o‘zlashtirishga va ilg‘or tajribalarni o‘rganishga katta e‘tibor bermoqda. Bu, o‘z navbatida, xalqaro tashkilotlar, xorijiy kompaniyalar va ilmiy markazlar bilan aloqalarning mustahkamlanishiga olib

kelmoqda. Ushbu hamkorlik doirasida qishloq xo‘jaligi sohasiga oid turli xil matnlar, hisobotlar, texnik hujjatlar, o‘quv materiallari va ilmiy ishlar tarjima qilinadi. Bunday sharoitda qishloq xo‘jaligi terminologiyasini aniq va madaniy jihatdan moslashtirilgan tarzda tarjima qilish masalasi alohida dolzarblik kasb etadi. Qishloq xo‘jaligi O‘zbekiston iqtisodiyotida asosiy tarmoqlardan biri bo‘lib, u yalpi ichki mahsulotning 27 foizini tashkil etadi va aholining 30 foizdan ortig‘ini ish bilan ta‘minlaydi (Agro.uz, 2022).

Qishloq xo‘jaligi terminologiyasi o‘ziga xos xususiyatlarga ega, chunki u nafaqat texnik va ilmiy terminlardan, balki mahalliy dehqonchilik an‘analari, urf-odatlar va madaniy tasavvurlari bilan bog‘liq bo‘lgan ko‘plab so‘zlardan ham iborat. Xalqaro hamkorlik jarayonida qishloq xo‘jaligi terminologiyasining aniq tarjimasi muhim ahamiyat kasb etadi (H. Dadaboev, 2021). Tarjima jarayonida, nafaqat lingvistik mahorat, balki tarjima qilayotgan madaniyatning o‘ziga xos xususiyatlarini chuqur tushunish ham talab etiladi. Agarda tarjima paytida madaniy omillar hisobga olinmasa, tarjima ma‘nosining noto‘g‘ri yetkazilishiga, tushunmovchiliklarga va xalqaro hamkorlikning samarali bo‘lmasligiga olib kelishi mumkin. Misol uchun, xalqaro qishloq xo‘jaligi tashkilotlari tomonidan chop etilgan hisobotlar va tadqiqotlarni o‘zbek tiliga tarjima qilishda, mahalliy kontekstni hisobga olmaslik, noto‘g‘ri qarorlar qabul qilinishiga, yoki takliflarning amalda qo‘llanilmasligiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun ushbu tadqiqot qishloq xo‘jaligi terminologiyasini tarjima qilish jarayonida madaniy omillarning ahamiyatini o‘rganishga qaratilgan. Tadqiqotimizning natijalari, nafaqat tarjimonlarga, balki qishloq xo‘jaligi sohasidagi mutaxassislarga va siyosatchilarga ham o‘z yordamini beradi, hamda xalqaro hamkorlik samaradorligini oshirishga hissa qo‘shadi.

1.2. Muammoning qo‘yilishi: Qishloq xo‘jaligi terminlarini tarjima qilishdagi asosiy qiyinchiliklar

Qishloq xo‘jaligi terminlarini ingliz tilidan o‘zbek tiliga tarjima qilish, o‘ziga xos murakkabliklarga ega bo‘lgan jarayon. Bu jarayonda, tarjimon nafaqat lingvistik muammolar bilan to‘qnash keladi, balki madaniy va kontekstual farqlarni ham hisobga olishi kerak. Inglizcha qishloq xo‘jaligi terminologiyasi o‘ziga xos rivojlanish tarixiga, texnik va ilmiy asoslarga ega. Uning terminologik tizimi, ko‘pincha, o‘zbek qishloq xo‘jaligi madaniyati va an‘analari bilan farq qiladigan kontekstda shakllangan. Bu esa, ba‘zi inglizcha terminlarni o‘zbek tiliga to‘g‘ridan-to‘g‘ri ekvivalent bilan tarjima qilish imkoniyatini cheklaydi.

Masalan, "sustainable agriculture" (barqaror qishloq xo‘jaligi) termini o‘zbek tiliga so‘zma-so‘z tarjima qilinsa, "barqaror qishloq xo‘jaligi" shaklida bo‘ladi, biroq bu tarjima terminning to‘liq ma‘nosini aks ettirmasligi mumkin. Chunki "barqarorlik" tushunchasi o‘zbek qishloq xo‘jaligida, ingliz tilidagi "sustainable" so‘zining ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy jihatlarini to‘liq qamrab olmagan holda qo‘llanilishi mumkin.

Yoki, "organic farming" (organik dehqonchilik) termini ham o'zbek dehqonchilik an'analari to'liq mos kelmasligi mumkin, chunki O'zbekistonda organik dehqonchilik usullari, ingliz tilidagi tushuncha bilan to'liq bir xil bo'lmasligi mumkin, yoki uning o'zbek tilidagi ekvivalenti boshqa tushuncha bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Bu kabi holatlar tarjima jarayonida alohida e'tibor va madaniy moslashuvni talab qiladi. Tarjima jarayonida madaniy omillarni e'tiborsiz qoldirish tushunmovchiliklarga olib keladi (M. Sodiqova, 2020).

Bundan tashqari, texnik terminlar ham madaniy o'ziga xosliklarini hisobga olib tarjima qilishni talab qiladi. Masalan, "greenhouse farming" (issiqxona dehqonchiligi) termini o'zbek tiliga to'g'ridan-to'g'ri "issiqxona dehqonchiligi" deb tarjima qilinsa ham, o'zbek madaniyatida issiqxonalar bilan bog'liq bo'lgan an'analari va tajribalar farq qilishi mumkin. Shuningdek, "irrigation system" (sug'orish tizimi) termini ingliz tilida zamonaviy sug'orish texnologiyalari majmuasini anglatishi mumkin, o'zbek tilida esa an'anaviy sug'orish usullari va tizimlarini ham nazarda tutishi mumkin. Bu kabi misollar tarjimonning nafaqat lingvistik bilimini, balki madaniy bilimdonligini va kontekstual tushunchasini ham talab etadi. Shunday ekan, qishloq xo'jaligiga oid terminlarning tarjimasi, oddiy so'z almashtirishdan ko'ra ko'proq narsani anglatadi; tarjimon o'z madaniy sharoitida asl ma'noni moslashtirishi kerak, shuning uchun ham, biz bu kabi muammolarni aniqlash, ularning oldini olish yo'llarini topish va ularni hal qilishga yordam beradigan tadqiqot olib boramiz. Zero, xalqaro qishloq xo'jaligi tashkilotlari hisobotlarini tarjima qilishda mahalliy kontekstni e'tiborga olish zarur (J. Ahmedov, 2023)

1.3. Tadqiqotning maqsadi va vazifalari: Chuqurlashtirilgan yondashuv

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi - inglizcha-o'zbekcha qishloq xo'jaligi terminlarini tarjima qilishda madaniy omillarning ta'sirini har tomonlama o'rganish va shu orqali tarjima sifatini oshirishga, aniqroq qilib aytganda, terminlarni mazmunini buzmasdan, o'zbek madaniyatiga mos tarzda yetkazishga yo'naltirilgandir. Bizning tadqiqotimizning maqsadi shunchaki muammolarni aniqlash emas, balki amalda qo'llash mumkin bo'lgan, takomillashtirilgan yechimlarni taklif qilishdan iborat. Bu orqali qishloq xo'jaligi sohasida xalqaro muloqot va hamkorlik uchun mustahkam poydevor yaratmoqchimiz.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalarni amalga oshirilishi kerak:

1. Inglizcha va o'zbekcha qishloq xo'jaligi terminlarining madaniy o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash: Bu vazifaning maqsadi, ingliz va o'zbek tillaridagi qishloq xo'jaligi terminlarining nafaqat lingvistik, balki madaniy jihatdan ham o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash va tahlil qilishdan iborat. Biz terminlarning shakllanishi, ularning ishlatilish doirasi, kontekstual ma'nolari, madaniy tasavvurlari va an'analari bilan bog'liqligini o'rganamiz. Bu orqali, terminlarning asl ma'nosini, ularning madaniy jihatini ochib berishga, va tarjima paytida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan

muammolarni aniqlashga harakat qilamiz. Tadqiqot davomida biz, masalan, "crop rotation" (almashlab ekish), "pasture" (o'tloq), "harvest" (hosil) kabi so'zlarni chuqur o'rganib, har bir so'zning madaniy va kontekstual o'ziga xosligini tahlil qilamiz.

2. Tarjima jarayonida madaniy omillarning o'rnini va ta'sirini tahlil qilish: Ushbu vazifaning maqsadi, tarjima jarayonida madaniy omillarning qanday rol o'ynashini, ularning tarjima sifatiga qanday ta'sir ko'rsatishini aniqlashdir. Biz tarjima matnlaridagi madaniy farqlarni, madaniy moslashuvning qanday zaruriyat ekanligini, tarjimonlar duch keladigan madaniy to'siqlarni va bu to'siqlarni qanday yengish mumkinligini o'rganamiz. Biz, shuningdek, madaniy omillarning termin tanlashiga, tarjima uslubiga va umuman tarjima jarayoniga qanday ta'sir qilishini tahlil qilamiz. Tadqiqotimiz davomida biz, masalan, "organic farming" terminini o'zbek tiliga tarjima qilishda, bu tushunchaning o'zbek dehqonchilik an'analariga qay darajada mos ekanligini, va qanday moslashuv strategiyalarini qo'llash zarurligini o'rganamiz.

3. Tarjimada madaniy moslashuv strategiyalarini ishlab chiqish: Bu vazifaning maqsadi, tarjima paytida madaniy farqlarni hisobga olish va ularni yengish uchun amaliy strategiyalarni taklif qilishdir. Biz tarjima usullari, termin tanlash, kontekstni hisobga olish, va madaniy farqlarga sezgir yondashuv kabi strategiyalarni o'rganamiz va ularni takomillashtiramiz. Biz, shuningdek, madaniy moslashuvni amalga oshirish uchun tarjimonlar qanday ko'nikmalarga ega bo'lishi kerakligini aniqlaymiz. Bu jarayonda biz, masalan, "sustainable agriculture" terminini tarjima qilishda, terminning o'zbekcha ekvivalentini tanlashda, o'zbek kontekstida uning madaniy o'ziga xosligini saqlab qolishga, va shu bilan birga, terminning inglizcha ma'nosini ham to'g'ri yetkazishga harakat qilamiz.

4. Qishloq xo'jaligi sohasida madaniy jihatdan sezgir va aniq terminologiyani yaratish: Bu vazifaning maqsadi, tarjima sohasida madaniy jihatdan aniq va to'g'ri terminologiya yaratishga hissa qo'shishdir. Biz mavjud terminlarni tahlil qilib, ularning madaniy o'ziga xosligini va aniqligini baholaymiz. Shuningdek, tarjimada duch kelinayotgan qiyinchiliklar asosida yangi terminlar va atamalarni taklif qilamiz. Bizning maqsadi faqatgina so'zlarni moslashtirish emas, balki so'zlar bilan birga tushunchalarni ham moslashtirish, hamda o'zbek madaniyatiga yaqin terminologiya shakllantirishdan iborat. Ushbu jarayonda biz, masalan, "precision farming" terminiga o'zbek tilida mos keladigan termin tanlashda, o'zbek dehqonchiligiga mos keladigan texnologiyalarni va usullarni hisobga olamiz.

5. Tarjimonlar va qishloq xo'jaligi mutaxassislari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirishga hissa qo'shish: Ushbu vazifaning maqsadi, tarjima jarayonida tarjimonlar va qishloq xo'jaligi mutaxassislari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan. Biz tarjimonlarning qishloq xo'jaligi sohasidagi bilimini oshirish va mutaxassislarning tarjima jarayoniga jalb qilishning muhimligini ta'kidlaymiz. Biz ushbu hamkorlik orqali, tarjima sifatini yaxshilash, terminologik muammolarni hal

etish va o'zaro fikr almashishni yo'lga qo'yishni maqsad qilamiz. Ushbu jarayonda biz, masalan, tarjimonlar qishloq xo'jaligi mutaxassislari bilan birga terminologik lug'atlarni yaratishi, va tarjima jarayonida ulardan maslahat olishi mumkinligini o'rganamiz.

1.4. Tadqiqotning ilmiy va amaliy ahamiyati: Yoritib berish va amaliyotga tadbiq etish

Ushbu tadqiqotning ilmiy ahamiyati, shundaki u tarjima nazariyasi va amaliyotiga qishloq xo'jaligi sohasidagi madaniy jihatlarining o'rnini yoritib beradi va bu orqali sohadagi ilmiy bilimlarni boyitadi. Tadqiqot natijalari tarjima nazariyasi, terminologiya, va madaniyatlararo aloqa sohalari bo'yicha yangi qarashlar va ma'lumotlar beradi. Biz tarjima jarayonida madaniy omillarning naqadar muhimligini, madaniy moslashuvning o'rnini, va tarjimaning sifatini oshirish uchun yangicha yo'llarni ochib beramiz. Shuningdek, tadqiqotimiz, tarjima nazariyasini yanada chuqurroq o'rganish, terminologik muammolarni hal etish va tarjima metodologiyasini takomillashtirishga turtki beradi.

Tadqiqotimizning amaliy ahamiyati ham juda katta. Bizning tadqiqotimiz qishloq xo'jaligi sohasida aniq va madaniy jihatdan mos tarjimalarni yaratishga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, xalqaro hamkorlikni mustahkamlashga, axborot almashinuvini yaxshilashga, ta'lim sohasini rivojlantirishga hamda qishloq xo'jaligi sohasida erishilgan yutuqlarni kengroq yoyishga xizmat qiladi. Ushbu tadqiqot natijalari quyidagi yo'nalishlarda amaliy qo'llanilishi mumkin:

Tarjimonlar uchun amaliy qo'llanma: Tadqiqotimizda taqdim etilgan madaniy moslashuv strategiyalari va takliflar, tarjimonlarga qishloq xo'jaligi sohasidagi terminlarni to'g'ri va aniq tarjima qilishda yordam beradi. Shuningdek, tadqiqot natijalarida, qaysi terminlarga alohida e'tibor berish kerakligi, va qanday yondashuvlar samarali ekanligi ko'rsatib beriladi.

Qishloq xo'jaligi mutaxassislari uchun manba: Qishloq xo'jaligi mutaxassislari, o'zlarining materiallarini xorijiy tillarga tarjima qilishda, ushbu tadqiqotdan madaniy farqlarni hisobga olgan holda, termin tanlash va tarjima usullarini aniqlashda foydalanishlari mumkin. Bu esa ularning ishlarining xalqaro miqyosda tushunilishini osonlashtiradi.

Ta'lim sohasida qo'llanma: Tadqiqot natijalari, tarjima ta'limi dasturlarida qishloq xo'jaligi sohasidagi tarjima o'quv materiallarini ishlab chiqishda yordam beradi. Shu orqali, tarjimonlarning sohada chuqurroq bilimga ega bo'lishlari va amaliy ko'nikmalari rivojlantiriladi.

Terminologik lug'atlarni tuzish: Ushbu tadqiqot natijalari qishloq xo'jaligiga oid terminologik lug'atlarni tuzishda va takomillashtirishda qo'l keladi. Tadqiqot davomida aniqlangan terminlar, ularning madaniy ma'nolari, va tarjima qilishdagi muammolar lug'atlarga kiritilib, ularning sifatini oshiradi.

Xalqaro hamkorlik uchun qo'llanma: Tadqiqot xalqaro loyihalarda ishtirok etayotgan mutaxassislarga, turli xil madaniy kontekstlarda tarjima qilishda, terminlarni aniq va madaniy jihatdan to'g'ri yetkazishda yordam beradi. Bu, o'z navbatida xalqaro hamkorlikning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shunday qilib, ushbu tadqiqot nafaqat ilmiy bilimlarni boyitadi, balki qishloq xo'jaligi sohasida xalqaro muloqot va hamkorlikni rivojlantirishga o'zining katta hissasini qo'shadi.

2. Nazariy asoslar

2.1. Madaniyat va tarjima nazariyasi: Madaniy kontekstning tarjimadagi o'rni va ahamiyati

Ushbu bo'limda tarjima nazariyasida madaniyatning o'rni va ahamiyati, madaniyatlararo muloqotning lingvistik va madaniy jihatlari chuqur tahlil etiladi. Biz tarjimani nafaqat lingvistik mahorat, balki madaniy mas'uliyat va empatiya talab qiladigan murakkab jarayon sifatida ko'rib chiqamiz. Bu bo'lim, tarjima nazariyasining taniqli namoyandalari bo'lgan Peter Newmark, Mona Baker va Basil Hatimning asarlariga asoslangan holda, tarjimaning madaniy jihatlari alohida e'tibor qaratadi.

-Peter Newmark va uning semantik hamda kommunikativ tarjima nazariyasi: Peter Newmark o'zining tarjima nazariyasida, tarjimani ikki xil usulda amalga oshirish mumkinligini ta'kidlaydi: semantik tarjima va kommunikativ tarjima. Semantik tarjima matnning asl ma'nosini imkon qadar aniq va to'liq tarzda yetkazishga qaratiladi, matnning formasi va mazmunini saqlab qolishga intiladi. Kommunikativ tarjima esa, aksincha, tarjima qilinayotgan matnni maqsadli auditoriyaning madaniy va kommunikativ ehtiyojlariga moslashtirishga qaratiladi, ya'ni tarjima o'qishga oson va tabiiy bo'lishi kerak. Ushbu nazariya, tarjimada madaniyat omilini hisobga olishning muhimligini ko'rsatib beradi. Biz ushbu nazariyani o'rganib, qishloq xo'jaligi terminlarini tarjima qilishda qaysi usulni tanlash kerakligini, ya'ni terminlarning aniq ma'nosini yetkazishmi yoki maqsadli auditoriyaga tushunarli va mos bo'lishi muhimmi, degan savollarga javob topishga harakat qilamiz.

-Mona Baker va madaniyatga oid tushunchalarning tarjimasi: Mona Baker, o'zining "In Other Words" kitobida tarjima jarayonida madaniy tushunchalarni to'g'ri yetkazish muhimligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, madaniyatga oid tushunchalar, masalan, idiomalar, metaforalar va an'analar, har bir madaniyatda o'ziga xos ma'noga ega va ularning tarjimasi so'zma-so'z emas, balki madaniy kontekstni hisobga olgan holda amalga oshirilishi kerak. Bakerning ishlari tarjimoning madaniyatlararo bilimdonligini qanchalik muhim ekanligini ko'rsatib beradi. Biz ushbu nazariyadan foydalanib, qishloq xo'jaligiga oid madaniy tushunchalarni, masalan, "organic farming," "sustainable agriculture" va boshqa atamalarni tarjima qilishda yuzaga

keladigan muammolarni tahlil qilamiz va ularni yechish usullarini topishga harakat qilamiz.

-Basil Hatim va tarjimaning pragmatik va ijtimoiy-madaniy konteksti: Basil Hatim o'z ishlarida tarjimani nafaqat lingvistik, balki pragmatik va ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida ko'radi. U tarjimada matnning kengroq kontekstini, jumladan, matn yaratilgan ijtimoiy muhitini, maqsadli auditoriyani va kommunikativ vaziyatni hisobga olish kerakligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, tarjima faqatgina so'zlarni almashtirish emas, balki ma'noni, munosabatni va matnning maqsadini to'g'ri yetkazishdan iboratdir. Hatimning nazariyasi tarjimaning kommunikativ maqsadi va madaniy jihatlari orasidagi bog'liqlikni ko'rsatib beradi.

2.2. Qishloq xo'jaligi terminologiyasi va uning lingvistik xususiyatlari:

Terminlarning tuzilishi va tarjimadagi murakkabliklar

Biz, qishloq xo'jaligiga oid terminlarning turli xil shakllarini, jumladan, texnik terminlar, mahalliy atamalar, va madaniy tushunchalarni o'rganish bugungi kunda juda muhim sanaladi. Terminlarning lingvistik xususiyatlarini tahlil qilish orqali, tarjima qilishda yuzaga keladigan murakkabliklarni aniqlash va ularni yechish usullarini ishlab chiqish eng birinchi talablardan biridir.

-Terminological Variation (Terminologik o'zgaruvchanlik): Ushbu qismda qishloq xo'jaligi terminologiyasining turli xil o'zgaruvchanliklarini ko'rib chiqamiz. Qishloq xo'jaligi terminlari hududga, sohaning o'ziga, va ma'lum bir amaliyotga qarab farq qilishi mumkin. Masalan, "irrigation" (sug'orish) termini ingliz tilida turli xil sug'orish tizimlarini, jumladan, zamonaviy texnologiyalarni ham o'z ichiga oladi, o'zbek tilida esa, an'anaviy sug'orish usullarini ham nazarda tutishi mumkin. Shuningdek, "soil" (tuproq) termini o'zbek tilida turli xil tuproq turlarini, masalan, loyqa tuproq, qumli tuproq, va boshqalarni anglatishi mumkin. Bunday o'zgaruvchanliklar tarjima jarayonida aniqlikni talab qiladi, hamda tarjimon turli kontekstlarda mos keluvchi terminlarni tanlashiga to'g'ri keladi.

-Polysemy (Ko'p ma'nolilik): Ushbu qismda qishloq xo'jaligi terminlarining ko'p ma'nolilik xususiyatini tahlil qilinadi. Ba'zi terminlar turli xil kontekstlarda turli xil ma'nolarni anglatishi mumkin. Masalan, ingliz tilidagi "field" termini ham dala ma'nosida hamda "soha" ma'nosida ham kelishi mumkin. O'zbek tilida esa bu terminni tarjima qilishda kontekstga qarab "dala", "maydon", yoki "soha" so'zlari qo'llanilishi mumkin. Bunga o'xshash misollar tarjimada aniqlik va ehtiyotkorlikni talab qiladi.

-Cultural Nuances (Madaniy nozikliklar): Ushbu qismda qishloq xo'jaligi terminlarini madaniy kontekst qanday shakllantirishini o'rganish mumkin. Har bir madaniyat qishloq xo'jaligiga o'ziga xos qarashlarga ega va bu terminlarning talqinini belgilaydi. Masalan, "organic farming" (organik dehqonchilik) termini G'arb madaniyatida muayyan standartlar va sertifikatlash bilan bog'liq bo'lsa, o'zbek madaniyatida organik dehqonchilik usullari an'anaviy usullarga asoslanishi mumkin.

Bu kabi madaniy nozikliklar tarjima paytida hisobga olinishi va matnning ma'nosini buzmasligi kerak.

-Phraseology and Idioms (Frazeologiya va idiomalar): Ushbu qismda qishloq xo'jaligiga oid frazeologik birliklar va idiomalar, ularning tarjimadagi o'rni va muammolari tahlil qilinadi. Frazeologik birliklar (o'zaro bog'liq so'z birikmalari) va idiomalar (ma'nosi so'zma-so'z tarjima qilish orqali tushunib bo'lmaydigan so'z birikmalari) ko'pincha o'ziga xos madaniy ma'noga ega va ularning tarjimasi ma'noni saqlagan holda mos keladigan ekvivalentni topishni talab qiladi. Masalan, "to reap what you sow" (nima eksang, shuni o'rasan) iborasi o'zbek tilida ma'no jihatdan mos keladigan maqol yoki matal bilan tarjima qilinishi mumkin. Bu kabi frazeologik birliklar va idiomalar tarjima jarayonida alohida e'tibor talab qiladi.

2.3. Madaniyat va qishloq xo'jaligi: O'zbek dehqonchiligi an'analari va madaniy tasavvurlar

Biz O'zbek xalqining qishloq xo'jaligi an'analari, urf-odatlar va madaniy tasavvurlari, hamda bu omillarning qishloq xo'jaligi terminologiyasiga ta'sirini tahlil qilamiz. O'zbekiston qishloq xo'jaligi ming yillik tarixga ega. Bu vaqt davomida qishloq xo'jaligi nafaqat iqtisodiy faoliyat, balki o'zbek xalqining turmush tarzi, madaniy merosi va dunyoqarashi shakllanishida ham muhim rol o'ynagan.

-O'zbek dehqonchiligining an'analari: Biz o'zbek dehqonchiligining an'anaviy usullarini o'rganib, ularning terminologik tizimga ta'sirini tahlil qilamiz. Masalan, O'zbekistonda yerga ishlov berishda qo'llaniladigan omoch, ketmon, va boshqa qishloq xo'jaligi anjomlari, sug'orish usullari, va o'simliklarni parvarish qilish usullari o'ziga xos atamalarga ega. Ushbu atamalar ingliz tilida to'g'ridan to'g'ri ekvivalentga ega bo'lmashligi mumkin, bu esa tarjima jarayonida madaniy moslashuvni talab qiladi. Biz, ushbu an'anaviy atamalarni tahlil qilib, ularning madaniy jihatini, o'zbek xalqining ularga bo'lgan munosabatini ochib berishga harakat qilamiz.

-Qishloq xo'jaligi urf-odatlar: Biz o'zbek dehqonlari va fermerlarining mavsumiy urf-odatlarini, masalan, hosil yig'im-terim mavsumida o'tkaziladigan marosimlarni, bahor va kuzgi shudgor paytida bo'ladigan tadbirlarni, va boshqa madaniy tadbirlarni tahlil qilamiz. Ushbu urf-odatlarga bog'liq bo'lgan terminlar, ularning ma'nosi va madaniy ahamiyatini o'rganib, bu bilimlarni tarjima jarayonida qo'llaymiz. Masalan, Navro'z bayrami bilan bog'liq atamalarni va hosil bayramida ishlatiladigan so'zlarni tahlil qilish orqali, tarjima qilish paytida madaniy nuanslarni hisobga olishga e'tibor qaratamiz.

-Madaniy tasavvurlar: Biz qishloq xo'jaligiga oid o'zbek madaniyatida shakllangan tasavvurlarni o'rganamiz. Masalan, tuproq, suv, quyosh va hosilga bo'lgan munosabat, dehqonning yerga bo'lgan mehrini aks ettiradigan iboralarni tahlil qilamiz. Biz bu kabi madaniy tasavvurlarni tahlil qilib, qishloq xo'jaligiga oid terminlarning

madaniy ma'nosini ochib beramiz, va tarjimada yuzaga keladigan muammolarni yechishga harakat qilamiz.

3. Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu bo'limda tadqiqotning maqsadi va vazifalariga erishish uchun qo'llaniladigan tadqiqot usullari, ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish strategiyalari batafsil yoritiladi. Bizning tadqiqot metodologiyamiz, sifatli tahlil usuliga, ma'lumotlarni ko'p manbalardan to'plashga, hamda lingvistik va madaniy kontekstni o'rganishga asoslanadi.

3.1. Sifatli tahlil usuli: Terminlarni chuqur o'rganish yondashuvi

Tadqiqotda asosiy metodologik yondashuv sifatida sifatli tahlil usuli qo'llaniladi. Sifatli tahlil, ma'lumotlarni statistik tahlil qilishdan ko'ra, matnlar va hodisalarni chuqur o'rganishga asoslanadi. Ushbu yondashuv orqali biz qishloq xo'jaligi terminlarining turli xil ma'nolarini, lingvistik va madaniy jihatlarini, va tarjima jarayonida yuzaga keladigan o'zgarishlarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'lamiz. Biz o'z tadqiqotimizda quyidagi sifatli tahlil usullaridan foydalanamiz:

Kontent tahlil: Biz qishloq xo'jaligiga oid turli xil matnlarni o'rganib, terminlarning qanday ishlatilishini, ularning ma'nolari qanday o'zgarishini va madaniy kontekst qanday ta'sir ko'rsatishini aniqlaymiz. Matnlarning turli xil turlari, masalan, ilmiy maqolalar, o'quv materiallari, tarjima qilingan matnlar, hisobotlar va boshqalarni tahlil qilamiz. Kontent tahlil orqali biz matnlardagi terminlarning o'ziga xos xususiyatlarini, ularning madaniy va lingvistik nozikliklarini aniqlashga harakat qilamiz.

Diskurs tahlili: Biz qishloq xo'jaligi terminlari qanday kontekstda, qanday maqsadda va kim tomonidan ishlatilganligini o'rganamiz. Biz matnlarning ijtimoiy va madaniy tuzilishini, so'zlashuv jarayonini tahlil qilamiz. Diskurs tahlili bizga terminlarning pragmatik jihatlarini va kontekstual ma'nolarini, hamda ularning ijtimoiy va madaniy munosabatlarini ko'rsatishga yordam beradi.

Etnografik yondashuv: Ba'zi hollarda, biz dehqonlar, fermerlar va qishloq xo'jaligi mutaxassislari bilan suhbatlar o'tkazib, ularning tajribalari, qarashlari va terminlar haqidagi tasavvurlarini o'rganamiz. Etnografik yondashuv bizga terminlarning mahalliy ma'nolarini, ularning madaniy ahamiyatini va amaliyot bilan bog'liqligini tushunishga yordam beradi.

Qiyosiy tahlil: Biz ingliz va o'zbek tillaridagi qishloq xo'jaligi terminlarini bir-biri bilan solishtirib, ularning o'xshashlik va farqlarni aniqlaymiz. Biz terminlarning ma'nolari, ularning madaniy kontekstlari, va tarjima qilishdagi qiyinchiliklarni tahlil qilamiz. Qiyosiy tahlil orqali biz tarjima jarayonidagi madaniy o'zgarishlarni, tarjima strategiyalarini va madaniy moslashuvning muhimligini ko'rsatamiz.

Sifatli tahlil usuli bizga qishloq xo'jaligi terminlarini chuqur tahlil qilish, ularning lingvistik va madaniy xususiyatlarini aniqlash, hamda tarjima jarayonida yuzaga

keladigan muammolarni aniqlashga yordam beradi. Ushbu yondashuv orqali biz tadqiqotning asosiy maqsadiga erishishimizga, hamda aniq va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishimizga imkon beradi.

3.2. Ma'lumotlar to'plash usuli: Ko'p manbalarga asoslangan yondashuv

Tadqiqotimiz uchun ma'lumotlar to'plashda, biz turli xil manbalardan foydalanamiz, bu orqali mavzuni har tomonlama o'rganish imkoniyatiga ega bo'lamiz. Biz quyidagi ma'lumotlar to'plash usullaridan foydalanamiz:

Ilmiy maqolalar va tadqiqotlar: Biz qishloq xo'jaligi, tarjima nazariyasi, lingvistika va madaniyatshunoslik sohalariga oid ilmiy maqolalar, tadqiqotlar, monografiyalar va dissertatsiyalarni o'rganamiz. Ushbu manbalar bizga nazariy asoslar, metodologik yondashuvlar, va qishloq xo'jaligi terminologiyasi bo'yicha yangi ma'lumotlar bilan tanishishga yordam beradi. Biz, shuningdek, ilmiy maqolalarda qo'llanilgan metodologiyalarni o'rganib, o'z tadqiqotimiz uchun mos metodologiyalarni tanlaymiz.

Qishloq xo'jaligiga oid lug'atlar va ma'lumotnomalar: Biz ingliz va o'zbek tillaridagi qishloq xo'jaligi lug'atlarini, terminologik lug'atlarni, va ensiklopediyalarni o'rganamiz. Ushbu manbalar terminlarning rasmiy ta'riflari, ularning ma'nolari, va sinonimlar haqida ma'lumot beradi. Biz ushbu lug'atlardan foydalanib, terminlarning turli xil ma'nolarini va o'ziga xos xususiyatlarini aniqlaymiz. Biz, shuningdek, lug'atlardagi terminlarning madaniy kontekstini o'rganib, ularning to'g'ri tarjimasini aniqlashga harakat qilamiz.

Tarjima qilingan matnlar va materiallar: Biz qishloq xo'jaligiga oid tarjima qilingan matnlarni tahlil qilib, tarjimonlar qanday yondashuvlar qo'llaganligini, qanday muammolarga duch kelganligini, va madaniy moslashuvni qanday amalga oshirganligini o'rganamiz. Biz, shuningdek, tarjima sifatini baholash va tarjima strategiyalarini takomillashtirish uchun ushbu matnlardan foydalanamiz. Tarjima qilingan matnlarga misol sifatida, qishloq xo'jaligi sohasidagi xalqaro tashkilotlarning hisobotlari, qo'llanmalari va boshqa materiallari, shuningdek, turli xil o'quv adabiyotlari va ilmiy maqolalar kiradi.

Xalqaro va mahalliy ilmiy anjuman materiallari: Biz qishloq xo'jaligi, tarjima nazariyasi, va madaniyatshunoslik sohalariga oid xalqaro va mahalliy ilmiy anjumanlarning materiallarini o'rganib, sohadagi yangiliklar, metodologik yondashuvlar, va ilmiy izlanishlar natijalari bilan tanishamiz. Ushbu materiallar bizga sohadagi eng dolzarb muammolarni aniqlashga va o'z tadqiqotimizni takomillashtirishga yordam beradi.

Ushbu turli xil manbalar orqali ma'lumotlar to'plash, bizga tadqiqot mavzusini har tomonlama o'rganish imkonini beradi, va tadqiqotimizning ishonchliligi va validligini oshiradi.

3.3. Ma'lumotlarni tahlil qilish usuli: Lingvistik va madaniy tahlilga yondashuv

To'plangan ma'lumotlar tadqiqot maqsadiga erishish uchun, lingvistik va madaniy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Tahlil jarayonida terminlarning semantic, pragmatik va madaniy jihatlari o'rganilib, tarjimadagi muammolar aniqlanadi va madaniy moslashuv strategiyalari ishlab chiqiladi. Biz tahlil jarayonida quyidagi yondashuvlardan foydalanamiz:

Semantic tahlil: Biz terminlarning lug'aviy ma'nolarini, ularning sinonimlari va antonimlarini, hamda terminlar o'rtasidagi semantik aloqalarni o'rganamiz. Terminlarning semantic tahlili orqali, biz ularning aniq ma'nolarini, ularning ko'p ma'nolilik xususiyatlarini, va ularning tarjima qilishda qanday muammolarga duch kelishini aniqlashga harakat qilamiz. Masalan, "soil" termini ingliz va o'zbek tillarida qanday ma'nolarga ega ekanligini, turli xil tuproq turlarini anglatishda qanday farqlar mavjudligini o'rganamiz.

Pragmatik tahlil: Biz terminlarning kontekstual ma'nolarini, ularning qanday maqsadda ishlatilganligini, va ularning maqsadli auditoriyaga qanday ta'sir qilishini tahlil qilamiz. Pragmatik tahlil orqali biz terminlarning amaliy ma'nolarini, ijtimoiy va madaniy ta'sirlarini, va ularning tarjimadagi rolini tushunishga harakat qilamiz. Masalan, "organic farming" termini qaysi maqsadlarda va qanday auditoriya uchun ishlatilganligini va tarjimada qanday o'zgarishlarga sabab bo'lishini o'rganamiz.

Madaniy tahlil: Biz terminlarning madaniy jihatini, ya'ni ularning madaniy an'analar, urf-odatlar va tasavvurlar bilan qanday bog'liqligini o'rganamiz. Madaniy tahlil orqali biz terminlarning madaniy ma'nolarini, ularning madaniy tasavvurlarga ta'sirini, hamda ularni tarjima qilishda qanday madaniy moslashuvni qo'llash kerakligini aniqlashga harakat qilamiz. Masalan, "harvest" termini o'zbek madaniyatida qanday madaniy va diniy marosimlar bilan bog'liqligini, va tarjima qilishda ushbu madaniy jihatni qanday hisobga olish kerakligini o'rganamiz.

Madaniy moslashuv strategiyalari: Biz to'plangan ma'lumotlarni tahlil qilib, tarjimada madaniy farqlarni bartaraf etish, madaniy tushunchalarni to'g'ri yetkazish, va madaniy jihatdan mos keladigan terminlarni tanlash uchun madaniy moslashuv strategiyalarini ishlab chiqamiz. Biz terminlarni moslashdirishda turli xil usullarni qo'llaymiz, masalan, adaptatsiya, kalkalash, transkripsiya va boshqalarni. Biz tanlangan strategiyalarni tadqiqot natijalarini ko'rsatish paytida yoritib beramiz.

4. Tahlil va natijalar

Ushbu bo'limda tadqiqot davomida to'plangan ma'lumotlar tahlil qilinadi va tadqiqotning asosiy natijalari taqdim etiladi. Bu yerda, inglizcha va o'zbekcha qishloq xo'jaligi terminlarining o'ziga xos xususiyatlari, madaniy jihatdan farqlari, tarjima jarayonida madaniy omillarning ta'siri va tarjimada madaniy moslashuvning zarurligi misollar yordamida ko'rsatib beriladi.

4.1. Inglizcha va o'zbekcha terminlarning chuqur tahlili:

Ma'no, shakllanish va madaniy xususiyatlar

Tahlil jarayonida terminlarning ma'nosi, shakllanishi va ularning madaniy xususiyatlariga alohida e'tibor qaratiladi. Terminlar semantik, pragmatik va madaniy nuqtai nazardan o'rganiladi.

Semantik jihatdan tahlil: Biz terminlarning lug'aviy ma'nolarini, ularning sinonim va antonimlarini, hamda terminlar o'rtasidagi ma'noviy aloqalarni tahlil qilamiz. Bu orqali terminlarning aniq ma'nolarini, ko'p ma'novilik xususiyatini va ularning tarjima qilishda qanday muammolar yuzaga kelishini aniqlaymiz. Misol uchun:

"Irrigation" (sug'orish): Ingliz tilida bu termin, zamonaviy sug'orish texnologiyalarini, shuningdek, an'anaviy sug'orish usullarini anglatishi mumkin. O'zbek tilida esa, "sug'orish" termini, ko'proq an'anaviy sug'orish usullari, ariqlar va kanallar orqali sug'orishni anglatadi. Ushbu farq, zamonaviy sug'orish texnologiyalari haqida gap ketganda, terminni aniq va tushunarli tarjima qilishga to'sqinlik qiladi. Tarjima jarayonida, kontekstni hisobga olgan holda, "tomchilatib sug'orish" yoki "yomg'irlatib sug'orish" kabi terminlardan foydalanish talab etiladi.

"Harvest" (hosil): Ingliz tilida bu termin, shunchaki "hosil yig'ish" degan ma'noni anglatadi. O'zbek tilida esa, "hosil" so'zi, madaniy va diniy an'analari bilan ham chambarchas bog'liq. Hosil yig'im-terim mavsumi o'zbek xalqida bayram sifatida nishonlanadi. Shuning uchun "harvest" terminini tarjima qilganda, faqatgina lug'aviy ma'noni emas, balki ushbu madaniy jihatni ham hisobga olish zarur.

Pragmatik jihatdan tahlil: Biz terminlarning kontekstual ma'nolarini, ularning nutqda qanday ishlatilishini va qanday maqsadlarda qo'llanilganligini tahlil qilamiz. Terminlarning pragmatik tahlili orqali, biz ularning amaliy ma'nolarini va tarjimadagi vazifalarini aniqlaymiz. Misol uchun:

"Field" (dala): Ingliz tilida bu termin, qishloq xo'jaligi bilan bog'liq matnda, "dala", "maydon", yoki "soha" ma'nolarida qo'llanilishi mumkin. O'zbek tilida "dala" so'zi ko'proq qishloq xo'jaligida ekish uchun mo'ljallangan yer maydonini bildiradi. Agar termin "soha" ma'nosida qo'llanilgan bo'lsa, u holda "qishloq xo'jaligi sohasi" kabi tarjima qilish to'g'ri bo'ladi.

"Organic farming" (organik dehqonchilik): Bu termin ingliz tilida, muayyan standartlarga asoslangan, kimyoviy o'g'itlardan foydalanmasdan, tabiiy usullar yordamida dehqonchilik qilishni anglatadi. O'zbek tilida esa, bu terminning tushunchasi va qo'llanilishi farq qilishi mumkin. Shuning uchun tarjima qilish jarayonida, ushbu terminning aniq ma'nosini, hamda mahalliy sharoitga mos keladigan ekvivalentini topish talab etiladi.

Madaniy jihatdan tahlil: Biz terminlarning madaniy jihatlarini o'rganamiz, ya'ni ularning madaniy an'analari, urf-odatlar va tasavvurlar bilan qanday bog'liqligini tahlil

qilamiz. Bu orqali, terminlarning madaniy ma'nolarini va ularning tarjimadagi o'rnini aniqlaymiz. Misol uchun:

"Crop rotation" (almashlab ekish): Ingliz tilida bu termin, tuproq unumdorligini saqlash va kasalliklarni oldini olish maqsadida turli xil ekinlarni navbat bilan ekishni anglatadi. O'zbek dehqonchilik madaniyatida ham almashlab ekish an'analari mavjud, biroq ular inglizcha terminning ma'nosidan farq qilishi mumkin. Tarjimada ushbu farqlar hisobga olinishi va kontekstga mos keladigan terminlardan foydalanishi kerak.

"Pasture" (o'tloq): Ingliz tilida "pasture" so'zi hayvonlar o'tlaydigan ochiq maydonni anglatadi. O'zbek madaniyatida esa, "o'tloq" so'zi, ko'proq chorvachilik bilan bog'liq bo'lgan yaylovlarni anglatadi. Tarjima jarayonida ushbu terminning madaniy ma'nosini hisobga olish, tarjima matnining tabiiy va tushunarli bo'lishiga xizmat qiladi.

4.2. Tarjima jarayonida madaniy omillarning o'rni va ta'siri:

Madaniy moslashuv va tarjima strategiyalari

Qishloq xo'jaligi terminlarini tarjima qilish jarayonida madaniy omillarning qanday ta'sir ko'rsatishi va madaniy moslashuvning zarurligi ilmiy tadqiqotlar davomida keng tahlil qilinadi. Shuningdek, tarjimada madaniy to'siqlarni bartaraf etish usullarini, tarjimonning madaniyatlararo kompetensiyasini va madaniy jihatdan sezgir terminologiyani yaratishning ahamiyatini o'rganiladi.

Madaniy omillarning ta'siri: Biz madaniy omillarning tarjima jarayoniga, termin tanlashga, matnning talqin qilinishiga va tarjima strategiyalariga ta'sirini tahlil qilamiz. Madaniy omillar, tarjima matnining maqsadli auditoriyaga qanday ta'sir qilishini va tarjima matnining madaniy jihatdan to'g'ri va mos kelishini belgilaydi. Masalan, qishloq xo'jaligiga oid yangi texnologiyalar haqidagi matnlarni tarjima qilishda, faqatgina texnik terminlarni emas, balki, ushbu texnologiyalarning madaniy va ijtimoiy ta'sirini ham hisobga olish muhim.

Madaniy moslashuvning zarurligi: Biz tarjimada madaniy moslashuvning muhimligini asoslaymiz. Madaniy moslashuv, tarjima matnini maqsadli auditoriyaning madaniyatiga, tushunchasiga, va ehtiyojlariga moslashtirishni anglatadi. Madaniy moslashuv, tarjima matnining tabiiy, tushunarli, va maqsadli bo'lishini ta'minlaydi. Misol uchun, "sustainable agriculture" terminini o'zbek tilida tarjima qilishda, terminning madaniy ma'nosini, o'zbek dehqonchilik an'alariga qanday mos kelishini va uning maqsadli auditoriyaga tushunarli bo'lishini hisobga olish kerak.

Tarjima strategiyalari: Biz tarjimada madaniy farqlarni bartaraf etish va madaniy moslashuvni amalga oshirish uchun turli xil tarjima strategiyalarini o'rganamiz. Bu strategiyalarga, adaptatsiya, kalkalash, transliteratsiya, izoh berish va boshqa usullar kiradi. Biz ushbu strategiyalarni qanday qo'llanilishini, va ular qachon samarali bo'lishini, misollar bilan ko'rsatamiz. Masalan, "precision farming" terminini tarjima qilishda, terminning ma'nosini to'g'ri yetkazish, hamda o'zbek dehqonchiligiga mos

keladigan birikma tanlash uchun "aniq dehqonchilik" yoki "nozik dehqonchilik" kabi variantlar ko'rib chiqilishi mumkin.

Tarjimonning madaniyatlararo kompetensiyasi: Biz tarjimonlarning madaniyatlararo kompetensiyasining muhimligini ta'kidlaymiz. Tarjimonlar faqatgina lingvistik bilimga ega bo'lishi emas, balki, madaniyatlararo muloqot ko'nikmalariga, madaniy sezgirlikka va madaniyatlararo farqlarni tushunish qobiliyatiga ham ega bo'lishi kerak. Madaniyatlararo kompetensiya, tarjimonlarga madaniy to'siqlarni yengishda, tarjima matnini to'g'ri talqin qilishda va madaniy moslashuvni samarali amalga oshirishda yordam beradi.

Madaniy jihatdan sezgir terminologiyani yaratish: Biz qishloq xo'jaligi sohasida madaniy jihatdan sezgir terminologiyani yaratishning ahamiyatini ta'kidlaymiz. Madaniy jihatdan sezgir terminologiya, maqsadli auditoriyaning madaniyatini, e'tiqodlarini va qadriyatlarini hisobga olgan holda yaratiladi. Madaniy jihatdan sezgir terminologiya, tarjima matnining samarali, tushunarli va madaniy jihatdan to'g'ri bo'lishiga yordam beradi. Masalan, yangi o'simlik turlari, yoki xorijiy texnologiyalarga mos terminlarni, o'zbek madaniyatiga mos va tushunarli qilib yaratish muhim.

5. Xulosa va tavsiyalar

5.1. Tadqiqot natijalari: Madaniy omillarning tarjimadagi ahamiyati

Tadqiqotimiz natijalariga ko'ra, qishloq xo'jaligi terminlarini ingliz tilidan o'zbek tiliga tarjima qilishda madaniy omillarni hisobga olish nihoyatda muhim ahamiyatga ega. Terminlarning lug'aviy ma'nosini yetkazish kifoya emas. Ularning madaniy ma'nosini to'g'ri yetkazish, tarjimada madaniy moslashuvni amalga oshirish va tarjimonlarning madaniyatlararo kompetensiyasini oshirish zarur. Biz shuningdek, qishloq xo'jaligi terminologiyasining turli xil lingvistik va madaniy xususiyatlarini, va ularning tarjima qilishdagi murakkabliklarini aniqladik.

5.2. Tavsiyalar: Tarjima sifatini oshirish va sohani rivojlantirish uchun takliflar

Tadqiqotimiz natijalaridan kelib chiqib, quyidagi amaliy tavsiyalarni beramiz:

1. O'zbek qishloq xo'jaligi madaniyatiga mos keluvchi terminologiyani ishlab chiqish: Qishloq xo'jaligi sohasidagi terminologiyani yaratishda mahalliy madaniyat va an'analarni hisobga olish muhim. Shuningdek, an'anaviy terminlar, urf-odatlar bilan bog'liq terminlar va yangi texnologiyalarga mos terminlar ham ishlab chiqilishi kerak.

2. Tarjima jarayonida madaniy moslashuvga alohida e'tibor qaratish: Tarjima jarayonida matnni maqsadli auditoriyaning madaniyatiga, tushunchasiga va ehtiyojlariga moslashtirish muhim. Tarjima jarayonida, faqatgina terminlarning lug'aviy ma'nosini emas, balki ularning madaniy ma'nolarini ham to'g'ri yetkazish muhimdir.

3. Qishloq xo'jaligi bo'yicha maxsus lug'atlar yaratish va ularni muntazam yangilab turish: Qishloq xo'jaligiga oid maxsus lug'atlarni yaratish zarur, bu lug'atlar terminlarning ma'nolarini, ularning madaniy izohlarini va tarjima qilish

strategiyalarini o'z ichiga olishi kerak. Lug'atlarni muntazam yangilab turish ham muhim, chunki qishloq xo'jaligi sohasi doimiy ravishda rivojlanib bormoqda.

4. Tarjimonlar va qishloq xo'jaligi mutaxassislari o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish: Tarjimonlar va qishloq xo'jaligi mutaxassislari o'rtasida hamkorlikni yo'lga qo'yish muhim. Bu hamkorlik, terminlarning to'g'ri va aniq tarjima qilinishiga yordam beradi, va tarjimadagi madaniy muammolarni hal qilishga imkon beradi.

5. Tarjimonlarning madaniyatlararo kompetensiyasini oshirish uchun treninglar tashkil etish: Tarjimonlar, madaniyatlararo kompetensiyaga ega bo'lishi, tarjima sifatini oshirish uchun muhim. Tarjimonlarga madaniyatshunoslik, madaniyatlararo muloqot, va madaniy jihatdan sezgir terminologiya bo'yicha treninglar o'tkazish tavsiya etiladi.

6. Qishloq xo'jaligi terminlarini tarjima qilishda kompyuter yordamida tarjima (CAT) vositalaridan foydalanish: Kompyuter yordamida tarjima vositalari (CAT vositalari), tarjima jarayonini tezlashtirishga va tarjima sifatini yaxshilashga yordam berishi mumkin. Tarjima vositalaridan foydalanishda ham, madaniy jihatlarni hisobga olish zarurligini unutmaslik kerak.

7. Tarjima materiallarida glossariylar va izohlardan foydalanish: Tarjima qilingan materiallarda glossariylar (terminlar izohi) va izohlardan foydalanish, matnning tushunilishini osonlashtiradi, va maqsadli auditoriyaning terminlar haqidagi bilimlarni oshirishga yordam beradi.

6. Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Agrar islohotlar haqida hisobot”, 2022-yil. (Agro.uz)
2. Baker, M. (2018). In Other Words: A Coursebook on Translation.
3. Crystal, D. (2003). English as a Global Language.
4. Hatim, B., & Mason, I. (1997). The Translator as Communicator.
5. H. Dadaboev. “O‘zbek terminologiyasi va tarjima muammolari”, Toshkent, 2021-yil, 45-bet. (Tsuull.uz)
6. J. Ahmedov. “Qishloq xo‘jaligi hujjatlarini tarjima qilish masalalari”, Toshkent, 2023-yil, 65-bet.
7. M. Sodiqova. “Cultural Context in Translation Studies”, Toshkent, 2020-yil, 72-bet.
8. Newmark, P. (1988). A Textbook of Translation.
9. O‘zbek tili qishloq xo‘jaligi terminologiyasi lug‘ati (2020).
10. Y. Xolmatov. “O‘zbek qishloq xo‘jaligi va xalq madaniyati”, Toshkent, 2019-yil, 34-bet.